

Marian Pokrywka, *Dom miłością budowany*, Polihymnia, Lublin 2012, ss. 240.

DOI: <http://dx.doi.org/10.12775/PCh.2013.038>

Od czasu Soboru Watykańskiego II, a więc już od pół wieku, małżeństwo i rodzina należą do centralnych tematów nauczania Kościoła katolickiego. Troska o tę podstawową wspólnotę miłości i życia w szczególności charakteryzowała długi pontyfikat bł. Jana Pawła II. Z tego powodu słusznie bywa on nazywany „Papieżem rodziny” lub „Papieżem życia i odpowiedzialnego rodzicielstwa”. Nie tylko sam głosił i bronił objawionej prawdy o małżeństwie i rodzinie, ale także wzywał do tego Kościoł. U progu nowego milenium mówił: „Dalsza refleksja nad zamysłem Bożym wobec człowieka, małżeństwa i rodziny to zadanie, które będziecie musieli podjąć z nową energią na początku trzeciego tysiąclecia” (27.09.1999).

Niewątpliwie jedną z odpowiedzi na ten postulat Ojca świętego jest książka ks. dr. hab. Mariana Pokrywki, teologa moralisty z Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego Jana Pawła II, kierownika Katedry Teologii Moralnej Ogólnej KUL, pod tytułem *Dom miłością budowany*. Książka składa się z wprowadzenia, 41 krótkich rozważań, zakończenia w postaci modlitwy papieża Benedykta XVI w intencji życia, wykazu skrótów, bibliografii i spisu treści.

Poszczególne rozważania tworzą siedem grup tematycznych, które wzajemnie się dopełniają, składając w dobrze przemyślaną całość problematyki małżeńsko-rodzinnej. Łatwo dostrzec w zaproponowanej refleksji ważny rys dydaktyczny, bo tylko ten dobrze uczy, kto dobrze dzieli nauczany materiał. W rozważaniach Autor nawiązuje do liturgii Kościoła oraz do ważnych wydarzeń narodowych, ale nade wszystko skupia się na tym, co należy do istoty małżeństwa i rodziny, co czyni jego refleksję niezmiennie aktualną.

Trzy wstępne rozważania (s. 11–23) sygnalizują zasadniczą teologiczną perspektywę całej refleksji zawartej w książce. Jest ona bowiem propozycją,

by wyruszyć w intelektualną przygodę niejako na wzór wędrowki Trzech Mędrców, pozwolić się zaskoczyć Panu Bogu, który jest inny, niż myślimy, a jednocześnie tak realny i konkretny od czasu swego przyjścia na świat w Świętej Rodzinie w Betlejem.

Druga grupa tekstów (s. 25–55) poświęcona została ukazaniu licznych współczesnych zjawisk, które w różny sposób zagrażają małżeństwu i rodzinie. Marian Pokrywka zwraca uwagę najpierw na sekularyzm, „cywilizację śmierci” i konsumpcjonizm. Następnie na niejednoznaczność lub wręcz dowolność w używaniu wyrażenia *małżeństwo* na określenie różnego rodzaju związków, między innymi osób tej samej płci. Wreszcie na tak zwane „wolne związki” i małżeństwa na próbę. Wszystkie te zjawiska są, zdaniem Autora, związane z ogólnym kryzysem współczesnej cywilizacji.

Dostrzeżenie współczesnych zagrożeń potwierdza potrzebę nieustannego odwoływania się do Bożego zamysłu względem małżeństwa i rodziny (s. 57–100). Ze względu na wzorczą rolę Świętej Rodziny z Nazaretu, Autor zaproponował, by spojrzeć na nią najpierw przez pryzmat osób św. Józefa, Maryi, a następnie dostrzec w Jezusie największy dar Boga. On jako Boży Syn będzie objawiał zwycięską miłość, w której szczególnie udział mają małżonkowie. Następnie w dopełniającej perspektywie odkupieńczej śmierci Chrystusa i w świetle Wielkiej Nocy ukazał specyfikę miłości małżeńskiej.

Następna grupa rozważań (s. 101–127) ukazuje małżeństwo i rodzinę jako szczególne „*communio personarum*”, zwraca uwagę na problem samotności w rodzinie, rolę i znaczenie osób starszych oraz dziecko jako szczególny dar Boży. Właśnie ze względu na to obdarowanie, a jednocześnie na problemy, które towarzyszą przeżywaniu ludzkiej płciowości, tematem kolejnych rozważań jest odpowiedzialne rodzicielstwo (s. 129–137).

Po tych niełatwych, ciągle dyskutowanych kwestiach, jako swego rodzaju przerywnik w studium, ale nie bez związku z całością rozważań, omówione zostało zagadnienie wakacyjnego odpoczynku (s. 139–141).

Przedmiotem kolejnej większej grupy rozważań stała się rodzina jako środowisko wychowawcze (s. 143–204). Autor podkreślił najpierw prawo i obowiązek rodziców do wychowania dzieci. Następnie, akcentując personalistyczny oraz integralny charakter tego zadania, ukazał rodzinę jako szkołę bogatszego człowieczeństwa, środowisko wychowania do dojrzałej miłości, którego elementem jest wychowanie seksualne. Wreszcie, omówił wychowawcze znaczenie doświadczenia śmierci oraz potrzebę wychowania patriotycznego, moralnego i religijnego.

Swego rodzaju podsumowaniem są cztery rozważania (s. 205–222), które zapraszają do rodzinnego świętowania Bożego Narodzenia – przygotowanego poprzez odpowiednie przeżycie czasu Adwentu i udział w rekolekcjach – by potem na co dzień nawiązywać do tego doświadczenia.

Książka napisana jest dobrym, wartkim językiem, a w ramach swoich krótkich rozważań Autor bez zbędnych wstępów skupia się na jednym zagadnieniu i akcentuje istotę problemu. Pozytywnie podkreślić należy nie tylko fakt podjęcia potrzebnej problematyki małżeńskiej i rodzinnej jako całości, ale także dobór poszczególnych tematów. Do tych bardzo aktualnych, wręcz niezbędnych, zaliczyć należy z jednej strony, kwestie zagrożeń, między innymi w postaci prób redefiniowania małżeństwa i rodziny (s. 41–45), a z drugiej strony, kwestie zamysłu Bożego, przywoływane między innymi poprzez prezentowanie specyfiki miłości małżeńskiej. Ona bowiem „jest nie tylko dziełem małżonków, ale również dziełem łaski. Bóg, który jest Miłością, ma moc kształtowania wszelkiej miłości, również tej, która w swym naturalnym rozwoju opiera się na wartości ciała i płci” (s. 90–91).

W sposób przystępny i zwięzły Marian Pokrywka podjął bardzo potrzebny temat odpowiedzialnego rodzicielstwa. Przypomniął nauczanie Kościoła, dla którego punktem wyjścia była encyklika Pawła VI *Humanae vitae*, obejmujące całościowo elementy prawdziwej odpowiedzialności za dar i zadanie przekazywania życia (s. 133–136). Podobnie docenić należy, że w wielowątkowo ukazanej wychowawczej roli rodziny odpowiednio zaakcentowana została konieczność formacji moralnej. Autor przekonująco wykazał, że „w procesie formowania dojrzałego sumienia trzeba zasadniczą rolę przypisać czynnikowi religijnemu” (s. 195).

Podsumowując uwagi dotyczące prezentowanych zagadnień, należy stwierdzić, że książka stanowi bardzo udaną próbę przedstawienia uporządkowanej refleksji teologicznej w formie rozważań, które były wcześniej – w krótszej formie – wygłoszone na antenie radiowej. Podkreślić należy bogactwo odniesień do nauczania Kościoła na temat małżeństwa i rodziny, co zapewne było nieco trudniej zauważyć, słuchając audycji radiowej. Teraz natomiast podane cytaty i wskazanie ich źródła pozwalają czytelnikowi na dalszą intelektualną i duchową przygodę. Pomocą w tym służą liczne przypisy oraz wykaz bibliografii, co należy ocenić pozytywnie. Jednak pisząc we wstępie, że „dzięki temu książka zyskuje charakter opracowania naukowego” (s. 9), Marian Pokrywka uległ trochę – żartobliwie nawiązując do problematyki małżeńskiej – nieskromnej pokusie. W tym miejscu nasuwa się także inna drobna uwaga natury formalnej. Skoro Autor zdecydował się na podawanie źródeł w formie przypisów i stosował w nich skróty kościelnych dokumentów, to ich wykaz mógłby się znaleźć już na początku książki, a nie dopiero przed wykazem bibliografii (s. 225–226).

Na zakończenie należy wyrazić przekonanie, że po omawianą książkę z korzyścią sięgną zarówno narzeczeni, małżonkowie i rodzice, jak i dusz-

pasterze zatroskani o duchowe i moralne oblicze współczesnej rodziny. Boliem w kontekście wielorakich zagrożeń i nieustannych ataków pozytywnie i pięknie uzasadnia nadzieję, że właśnie przez małżeństwo i rodzinę – jak podkreślał bł. Jan Paweł II – idzie przyszłość świata.

Zbigniew Wanat*

Aneta Paszkiewicz, Małgorzata Łobacz, *Uczeń o specjalnych potrzebach wychowawczych w klasie szkolnej*, Difin, Warszawa 2013, ss. 248.

DOI: <http://dx.doi.org/10.12775/PCh.2013.039>

W 2013 roku nakładem wydawnictwa DIFIN ukazała się książka A. Paszkiewicz i M. Łobacz poruszająca jakże aktualną tematykę uczniów o specjalnych potrzebach wychowawczych. Książka prezentuje klasę szkolną z perspektywy specyficznych aspektów jej funkcjonowania. Omawia problemy, z którymi borykają się uczniowie, nauczyciele, ale też kwestie osobowego wychowania ucznia, role przypisane uczniom w klasie. Publikacja porusza stosunkowo nowe problemy, na przykład kwestię uczniów, których rodzice pracują za granicą. Ta książka to kompendium wiedzy o uczniu i jego problemach. Publikacja dla rodziców, nauczycieli, naukowców i studentów kierunków nauczycielskich.

Publikacja składa się ze wstępu, osiemnastu rozdziałów i zakończenia. Każdy rozdział to odrębny problem wychowawczy. Pierwszy rozdział nosi tytuł: *Osobowe wychowanie ucznia*, i jest swoistym wprowadzeniem w tematykę książki. Autorki wskazują na sens i cel istnienia człowieka, na jego podmiotowość i godność. W tym kontekście ważne staje się podejście nauczyciela do ucznia i jego refleksja nad postawą w stosunku do uczniów i większy z nimi dialog. Następnie przechodzimy płynnie do rozdziału drugiego – *Relacja wychowawcy i wychowanka*, który jest kontynuacją i rozszerzeniem pierwszego. Traktuje on o tym, jak nauczyciel może kształtować wychowanka dzięki swojej postawie w stosunku do niego, do szkoły i do świata. Nie od dziś wiadomo, że rola nauczyciela jako wychowawcy jest bardzo duża, nie od dziś także wiadomo, że najlepiej wychowywać poprzez działanie, czyli bycie wzorem do naśladowania, bo to czyny a nie słowa mają większe znaczenie. Autorki w tym rozdziale podkreślają, że nauczyciele powinni wykonywać swój zawód z powołania, bo wtedy właśnie spełnione

* Ks. dr hab. Zbigniew Wanat jest adiunktem w Zakładzie Teologii Moralnej i Katolickiej Nauki Społecznej Wydziału Teologicznego Uniwersytetu Mikołaja Kopernika w Toruniu.